

Grad Zagreb – primjer integriranog pristupa inkluziji i raznolikosti

U sklopu inicijative Europska prijestolnica inkluzije i raznolikosti Europska komisija je 2024. godine Gradu Zagrebu dodijelila zlatnu nagradu. Ova nagrada potvrdila je stratešku orijentaciju Grada prema izgradnji inkluzivnog i pravednog društva u kojem ranjive skupine ostvaruju pravo na kvalitetan život i ravnopravno sudjelovanje u zajednici.

prostora što je u 2025. godini omogućilo uključivanje oko 100 novih korisnika. Posebnu vrijednost u radu Malog doma predstavlja uvođenje napredne rehabilitacijske tehnologije, poput robotske rukavice, primjenjive u radu s djecom i odraslima s oštećenjima središnjeg živčanog sustava, cerebralnom paralizom ili posljedicama moždanog udara. *Centar za rehabilitaciju Silver* ustanova je socijalne skrbi Grada Zagreba, prepoznata po inovativnom pristupu rehabilitaciji osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju, npr. uključivanjem pasa pomagača u terapijske programe, primjenom *neuro-feedback* terapije i slično. Grad Zagreb povećanjem svoga Proračuna kontinuirano ulaže u njegov razvoj. Tijekom narednih godina započetim ulaganjima u infrastrukturu, Grad će omogućiti povećanje broja korisnika i usluga. *Centar za autizam* također je ostvario značajne pomake – licencirane su četiri stambene jedinice za organizirano stanovanje koje obuhvaćaju 21 korisnika. Ulaganje u infrastrukturu omogućilo je povećanje kapaciteta za boravak 30 odraslih osoba s poremećajem iz spektra autizma, kao i razvoj novih programa rane razvojne i psihosocijalne podrške za 40 djece s istim teškoćama. Uza sve navedeno, u Gradu Zagrebu su tijekom 2024. provedene i mjere usmjerene na poboljšanje financijske podrške osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima: povećane novčane naknade za korisnike inkluzivnog do-

Grad Zagreb natjecao se u kategoriji gradova s više od 50.000 stanovnika, a prijava je obuhvaćala inkluzivne politike i inicijative usmjerene na podršku obiteljima koje skrbe o djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom, potporu beskućnicima i žrtvama rodno uvjetovanog nasilja, ravnopravnost LGBTIQ+ osoba, integraciju stranaca te integraciju Roma. Strateški dokumenti Socijalni plan Grada Zagreba 2021. – 2027. i Strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2021. – 2025. bili su uporište za provođenje definiranih mjera i aktivnosti u zadanom vremenu.

S obzirom na to da u Zagrebu živi nešto manje od 116.000 osoba s invaliditetom, jedan je od strateških prioriteta socijalne politike Grada Zagreba bio razvoj sustava socijalne skrbi za osobe s invaliditetom, djecu s teškoćama u razvoju te odrasle osobe s višestrukim teškoćama u razvoju. Tijekom 2024. godine, zahvaljujući ponajprije povećanju gradskih proračunskih sredstava za čak 80 % u odnosu na prethodnu godinu, ostvaren je znatan pomak u širenju kapaciteta postojećih ustanova,

osnivanju novih podružnica, jačanju mobilnosti i pristupačnosti socijalnih usluga, kao i u uvođenju suvremenih i inovativnih oblika podrške. Jedan od ključnih projekata odnosi se na *Zagrebački centar za neovisno življenje* koji je u travnju 2024. otvorio novu podružnicu na zapadnom dijelu grada, dobio tri nova stana namijenjena psihosocijalnoj podršci osobama s teškoćama mentalnog zdravlja te omogućio pružanje usluga stručne procjene i rane razvojne podrške djeci s teškoćama u razvoju. Gradska ustanova *Centar za pružanje usluga u zajednici Mali dom* proširila je svoje djelovanje osnivanjem podružnice na Trešnjevci, namijenjene odraslim osobama s višestrukim teškoćama, čime je ujedno prvi puta u Gradu Zagrebu uspostavljen specijalizirani oblik dnevnog boravka za ovu skupinu korisnika. Njime je unaprijeđena kvaliteta života odraslih osoba s kompleksnim potrebama, ali i pružena podrška njihovim obiteljima. Širenje kapaciteta nastavljeno je otvaranjem treće podružnice na Zagrebačkom velesajmu specijalizirane za ranu razvojnu podršku i stručne procjene. U 2024. godini provedena je adaptacija i opremanje

datka, naknade za djecu do 18 godina ili do završetka redovnog školovanja. Korisnicima doplatka za pomoć i njegu te osobne invalidnine isplaćene su uskrsnice i božićnice. Po prvi puta božićnice su isplaćene i korisnicima inkluzivnog dodatka te osobama s priznanim statusom roditelja njegovatelja ili njegovatelja.

Grad Zagreb provodi i mjere za unaprjeđenje uvjeta života beskućnika te pruža podršku njihovoj socijalnoj reintegraciji. U veljači 2024. otvoren je novi prostor u užem centru grada s odvojenim smještajem i obrokom. U tijeku je provođenje projekta *Podrška u integraciji beskućnika* koji uključuje psihosocijalnu podršku, rad pedagoga i psihologa te socijalnih mentora, s ciljem resocijalizacije i povećanja njihove zaposlenosti. Planirano je provođenje općih zdravstvenih pregleda za beskućnike, a osigurava se i prehrana beskućnicima u pučkim kuhinjama na trima lokacijama. Grad Zagreb pruža podršku žrtvama rodno uvjetovanog nasilja putem dvaju skloništa i dvaju poludnevni boravaka te pet savjetovališta, a planiran je i Dnevni centar za integraciju socijalno ranjivih skupina.

Vezano za unaprjeđenje zdravstvenih usluga za djecu s teškoćama u razvoju te odrasle osobe s višestrukim teškoćama u razvoju, u Zagrebu je krajem 2024. godine započeo s radom izdvojeni odjel Poliklinike SUVAG – Ambulanta za ranu razvojnu podršku na lokaciji Žitnjak. U ambulanti se provode logopedske i psihološke usluge dijagnostike, terapije i savjetovanja za djecu s jezično-govornim teškoćama te njihove roditelje. Otvaranje ovog izdvojenog odjela doprinijelo je povećanju obuhvata djece i smanjenju lista čekanja za gotovo 70 %. Specijalna bolnica za zaštitu djece s neurorazvojnim i motoričkim smetnjama, Goljak nabavila je rehabilitacijskog robota za vježbanje hoda.

I za zdravstvene ustanove Grada Zagreba osigurana su znatna ulaganja u opremu i medicinske dijagnostičke uređaje. Za projekt *Doma zdravlja Zagreb–Zapad, Centar za mentalno zdravlje u zajednici sredstva su povećana za*

Uručenje Nagrade. Slijeva: Mustafa Sharifi, voditelj Gradskog odjela za planiranje i zaštitu osoba s invaliditetom, Lora Vidović, pročelnica Gradskog ureda za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom i Helena Dalli, povjerenica Europske komisije za ravnopravnost 2021. – 2024.

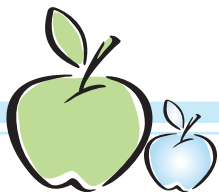
26,78 %, dok je sufinanciranje rada Službe za mentalno zdravlje osnivanjem mobilnog tima za mentalno zdravlje Nastavnog zavoda za javno zdravlje „Dr. Andrija Štampar“ povećano za 45,88 %. U području dentalne medicine nastavljeno je financiranje projekta nadstandarda stomatološke zaštite djece s teškoćama u razvoju koji provodi Stomatološka poliklinika Zagreb te osoba s invaliditetom u sklopu projekta *Doma zdravlja Zagreb–Centar*. Nastavljeno je provođenje preventivnog programa mobilne mamografije za osobe s invaliditetom, a u suradnji s Poliklinikom za prevenciju kardiovaskularnih bolesti i rehabilitaciju (Srčana) provedeni su besplatni preventivni pregledi kardiovaskularnog sustava za 34 osobe s invaliditetom.

Gradska zdravstvena ustanova Klinika za psihijatriju Sveti Ivan u Zagrebu, kao projekt nadstandarda Grada Zagreba, od rujna 2023. provodi program BOJE, prvi sustavni model afirmativne skrbi za LGBTQIA+ osobe u hrvatskom javnom zdravlju. Program nudi psihosocijalnu podršku putem savjetovališta, psihijatrijske ambulante, tromjesečnih terapijskih ciklusa, grupa podrške, obiteljske terapije i psihoedukativnih aktivnosti, a multidisciplinarni tim stručnjaka provodi edukacije zdravstvenih djelatnika i

istraživačke aktivnosti. Evaluacija pokazuje visoko zadovoljstvo korisnika i povećanje subjektivne dobrobiti.

Kao odgovor na rastući broj stranih radnika u okviru europske inicijative Integrating Cities Charter uveden je model One-Stop Shop. Ovaj model kombinira jezičnu edukaciju, pravnu pomoć i kulturne radionice, čime migrantima olakšava pristup tržištu rada i društvenoj integraciji.

Poseban segment inkluzivne politike Grada Zagreba odnosi se na socijalnu i obrazovnu integraciju romske zajednice koja je u Zagrebu jedna od najranjivijih manjinskih skupina. Grad financira stipendije za učenike i studente romske nacionalne manjine, osigurava besplatne udžbenike i produženi boravak za djecu osnovnoškolskog uzrasta, a u suradnji s udrugama provodi programe predškolskog uključivanja romske djece. U području zapošljavanja potiče se prekvalifikacija i stručno osposobljavanje Roma, u skladu s mjerama predviđenima u Akcijskom planu Grada Zagreba za provedbu Nacionalnog plana za uključivanje Roma 2025. – 2027. Grad također podržava kulturne i edukativne projekte romskih udruga, čime doprinosi očuvanju identiteta i smanjenju društvene marginalizacije.

U Centru mladih Ribnjak, u sklopu obilježavanja Svjetskog dana svjesnosti o autizmu predstavljena su ciljana ulaganja Grada Zagreba u razvoj obrazovnih, socijalnih i zdravstvenih usluga za osobe s autizmom

Uz razvoj ustanova značajan iskorak ostvaren je i u području inkluzivne mobilnosti. Nabavljeno je 14 specijaliziranih vozila javnog prijevoza, čime je unaprijeđena dostupnost gradskog prostora i usluga osobama s invaliditetom. Time se osigurava ravnopravno sudjelovanje u društvenom i kulturnom životu, smanjujući prostorne i infrastrukturne barijere koje su prije ograničavale njihovu mobilnost. Osim ulaganja u infrastrukturu, Grad Zagreb je povećao stipendije za učenike i studente s invaliditetom, smanjuje financijske barijere u obrazovanju, a za pomoćnike u nastavi i stručne komunikacijske posrednike osigurava sredstva povećana 40,05 %.

Ključnoj ustanovi u zapošljavanju osoba s invaliditetom URIHO-u povećana su

proračunska sredstva za 60 %, što je omogućilo modernizaciju proizvodnje, otvaranje novih radnih mjesta i razvoj programa stručnog osposobljavanja.

Na području pristupačne komunikacije Grad Zagreb uveo je format službenih dokumenata *Easy-to-Read* namijenjen osobama s intelektualnim poteškoćama, starijim građanima i migrantima. Ova mjera pokazuje kako inkluzija zahtijeva ne samo institucionalne i infrastrukturne promjene već i transformaciju komunikacijskih praksi.

Za programe i projekte civilnog društva namijenjene osobama s invaliditetom, djecu s teškoćama u razvoju te odrasle osobe s višestrukim teškoćama u razvoju utrošeno je 15,5 % više sredstava nego u prethodnom razdoblju.

Nabrojane aktivnosti zorno pokazuju kako je povećanje financijskih ulaganja Grada Zagreba rezultiralo konkretnim i mjerljivim poboljšanjima – proširenjem kapaciteta povećan je broj korisnika, unaprijeđena dostupnost usluga, a implementacijom inovativnih terapijskih metoda poboljšana je kvaliteta usluga. Sve navedeno doprinosi stvaranju inkluzivnijeg društva, otvaranju boljih mogućnosti za integraciju djece s teškoćama u obrazovni sustav te smanjenju socijalne isključenosti odraslih osoba s invaliditetom.

Smatramo da ulaganja u socijalnu skrb, zdravstvenu zaštitu, odgoj i obrazovanje, mobilnost i pristupačnost tijekom 2024. godine nisu samo financijski pokazatelj povećanih proračunskih sredstava, već i konkretan dokaz političke i društvene opredijeljenosti Grada Zagreba za unaprijeđenje kvalitete života najranjivijih skupina stanovništva. Ovakav razvoj važan je iskorak prema inkluzivnijem, tolerantnijem i društveno odgovornijem urbanom okruženju.

Jasna Tucak, univ. mag. sanit. publ. koordinatorka projekta Zagreb – zdravi grad, Grad Zagreb – Grad Zagreb, Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i osobe s invaliditetom

jasna.tucak@zagreb.hr
zdravstvo@zagreb.hr